

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

02 / 30

Katwijk aan Zee, Boulevardzone

Een wederopbouwgebied
van nationaal belang

“Bij den herbouw moeten door grondige saneering de woningtoestanden worden verbeterd, maar er dient naar te worden gestreefd de lokale sfeer te behouden. De visschersbevolking moet haar oude dorp, [...], weer terugvinden.”

uit: H.v.d. Kloot Meyburg, Bouw april 1946

foto Gemeentearchief Katwijk / PTT Pers en Propagandadienst

“De lokale karakteristiek, saneringsopgave en de bescheiden ambities [...] leidden tot een plan waarin kleinschaligheid, een eenduidig beeld en de lokale identiteit bepalend waren. Het is opmerkelijk dat dit beeld nog steeds als zodanig herkenbaar is.”

Uit: Beeldkwaliteitplan Boulevard Katwijk, 2009

foto Margareta Svensson, beeldbank RCE

Wederopbouwperiode

Wie de kaart van Nederland van eind jaren dertig vergelijkt met die van eind jaren zestig ziet grote veranderingen. Het aanzicht en de inrichting van steden, dorpen en landelijke gebieden zijn ingrijpend veranderd. De Tweede Wereldoorlog richtte zware verwoestingen aan. De gebouwen en infrastructuur in honderden dorpen en steden lagen in puin of raakten zwaar beschadigd. Al tijdens de oorlog begon een centraal geleide rijksdienst met het herstel van de oorlogsschade en de wederopbouw. Dit was niet de enige ruimtelijke opgave waar de overheid voor stond tijdens de wederopbouwperiode. Voor de oorlog leefden al andere grote wensen die nog niet vervuld waren zoals de uitbreiding en vernieuwing van steden en de modernisering van het platteland.

De wederopbouw was ook een periode van optimisme en modernisering. Nieuwe materialen en verkavelingspatronen deden hun intrede, evenals een nieuwe wijkopbouw met veel groen. Het motto van de stad werd licht, lucht en ruimte. Daarnaast kwamen er steeds meer auto's waar rekening mee gehouden moest worden in de plannen.

Selectie van 30 wederopbouwgebieden

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft dertig wederopbouwgebieden geselecteerd uit de periode tussen 1940 en 1965. In deze periode is een groot deel van Nederland opnieuw ingericht. Dat gebeurde op een totaal andere manier dan vóór de oorlog. De geselecteerde gebieden geven met elkaar een goed beeld van hoe er gedacht, gebouwd en ingericht werd. De gebieden worden beschouwd als toonbeelden van de wederopbouwperiode. Ze onderscheiden zich nationaal of zelfs internationaal, bijvoorbeeld vanwege de kwaliteit van de architectuur of als bijzonder voorbeeld van stedenbouw of landschapsinrichting. De Rijksdienst heeft de gebieden in drie gebiedstypen ingedeeld: de wederopbouwkeren (de herstelde oorlogsschade), de naoorlogse woonwijken (de planmatige, stedelijke uitbreidingswijken) en de landelijke gebieden (agrarische ruilverkavelings- en landinrichtingsgebieden).

De rol van het Rijk en de gemeenten

De selectie als één van de 30 wederopbouwgebieden zorgt in de eerste plaats vooral voor meer aandacht en waardering. Het Rijk heeft ervoor gekozen deze gebieden niet als rijksbeschermd gezichten aan te wijzen. De uitdaging voor de gemeente en haar bewoners is om een manier te vinden waarop nieuwe ontwikkelingen en behoud van het karakter van de wijk samen kunnen gaan.

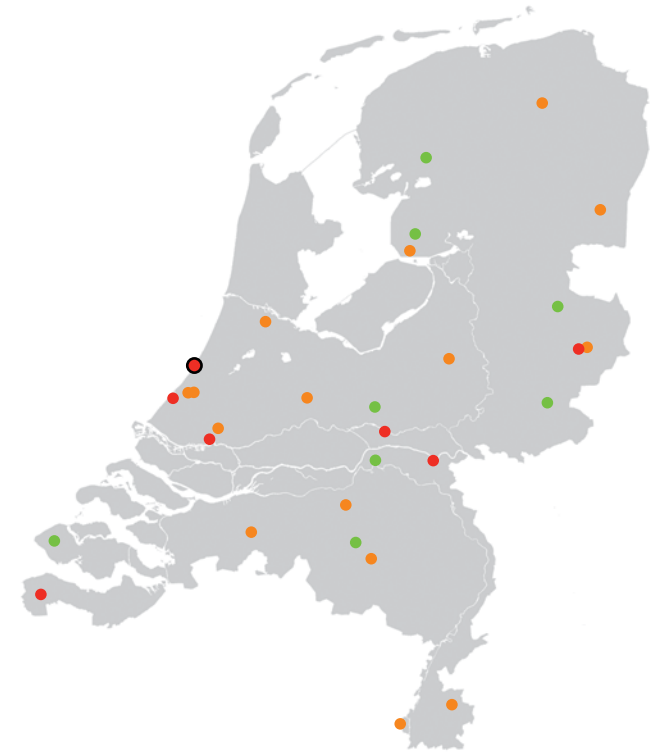
Wederopbouw is één van de vijf prioriteiten uit de rijksnota Visie erfgoed en ruimte. Kiezen voor karakter (VER). Deze nota beschrijft hoe het Rijk een rol ziet voor het cultureel erfgoed in de ruimtelijke ordening. Ook wordt geschetst op welke manier publieke en private partijen rondom cultureel erfgoed en ruimtelijke ordening zouden moeten samenwerken. Het Rijk wil stimuleren dat de bijzondere eigenschappen, de kwaliteiten van de wederopbouwgebieden, ook in de toekomst herkenbaar aanwezig blijven. Om dat te bereiken wil het Rijk (bestuurlijke) afspraken maken met de betrokken gemeenten.

Wederopbouwkeren

Bij de wederopbouwkeren gaat het om dorpen en steden die tijdens de oorlog door bombardementen, sloop of gevechtshandelingen zwaar beschadigd raakten. Bij de wederopbouw zien we verschillen tussen opvattingen met een voorkeur voor traditionele reconstructie en een modernere benadering van de stedenbouw. In de praktijk leverde deze discussie vaak een mix van traditionele en moderne vormgeving op. Herstel van de oorlogsschade gaf de mogelijkheid aan de noordzijde een regionale badplaats te ontwikkelen en rond de Andreaskerk het vissersdorp. Beide delen hebben een traditionele architectuur, elk met een eigen verscheidenheid. Tot op heden wordt de boulevardzone gekoesterd en in stand gehouden.

30 wederopbouwgebieden

- Wederopbouwkeren
- Naoorlogse woonwijken
- Landelijke gebieden
- Rhenen binnenstad

Wederopbouwkeren

01. Hengelo binnenstad
02. Katwijk aan Zee Boulevardzone
03. Den Haag Atlantikwallzone Kijkduin-Zorgvliet
04. Rhenen binnenstad
05. Rotterdam oostelijke binnenstad
06. Nijmegen binnenstad
07. Oostburg

Naoorlogse woonwijken

08. Groningen De Wijert-Noord
09. Emmen Emmermeer, Angelslo en Emmerhout

11. Amsterdam Westelijke Tuinsteden
12. Hengelo Klein Driene I en II
13. Apeldoorn Kerschoten
14. Den Haag Mariahoeve
15. Leidschendam-Voorburg De Heuvel Prinsen Hof
16. Utrecht De Halve Maan
17. Rotterdam Ommoord
18. Den Bosch Plan Zuid/De Pettelaar
19. Breda De Heuvel
20. Eindhoven 't Hool
21. Heerlen Vrieheide
22. Maastricht De Pottenberg

Landelijke gebieden

23. Skarsterlân Haskerveenpolder
24. Noordoostpolder
25. Vriezeveen
26. Berkelland Beltrum I
27. De Groep en omgeving
28. Maas en Waal-West
29. Veere Walcheren
30. Bostel en Best De Scheeken

Atlas van de wederopbouw in Nederland

De atlas biedt een overzicht van de 30 geselecteerde wederopbouwgebieden en vertelt het verhaal van de ruimtelijke ordening in Nederland aan de hand van een aantal essays.

ISBN 978-94-6208-092-8

De wederopbouwkeren van Katwijk aan Zee, Boulevardzone is één van de dertig door het Rijk geselecteerde naoorlogse gebieden met een bijzondere cultuurhistorische betekenis. De gebieden tonen samen het tijdperk van de wederopbouw.

Meer informatie:

De gemeente Katwijk vindt het belangrijk dat het wederopbouw karakter behouden blijft en heeft daarom een beeldkwaliteitsplan laten maken. Kijk voor meer informatie op http://www.katwijk.nl/fileadmin/afbeeldingen/Beleid/BKP_Boulevard_Katwijk.pdf

Meer weten over de geschiedenis van Katwijk: www.katwijksmuseum.nl

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

De RCE ondersteunt gemeenten bij het opstellen en uitvoeren van plannen die het karakter van de wederopbouwgebieden voor de toekomst behouden. De RCE vindt het belangrijk dat specifieke kennis over de wederopbouwperiode ontwikkeld wordt en beschikbaar komt. Het kennisplatform wederopbouwgebieden vervult hierin een centrale rol.

Zie ook: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers/wederopbouw

Katwijk aan Zee, Boulevardzone

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd in opdracht van de Duitse bezetter de vrijwel complete kustbebouwing van de familiebadplaats Katwijk gesloopt. Zo'n 480 tot 580 woningen, scholen en openbare gebouwen moesten wijken voor de aanleg van de Atlantikwall.

De Atlantikwall was een verdedigingslinie van bunkers, vestingen en mijnen-velden waarmee de Duitsers de opmars van de geallieerden wilden blokkeren. De wederopbouw bood de kans om het karakter van de traditionele vissersplaats te herstellen, maar dan in een modern en ruimer jasje.

Katwijk had een van de eerste goedgekeurde wederopbouwplannen van Nederland. Kort na de oorlog kon de gemeente daarom aan de slag met het plan van ir. A.H. Van der Leeuwen en architect H. van der Kloot Meyburg. Uitgangspunt van het ontwerp, dat Van der Kloot Meyburg na de oorlog verder uitwerkte met zijn zoon, was behoud van de kleinschalige en traditionele vissersplaats in combinatie met het versterken van Katwijk als regionale badplaats. Het centrum van die nieuwe badplaats werd aan de ene kant de Boulevard met het nieuwe Emmaplein. Het zuidelijk deel langs de kustlijn werd bepaald door het nieuwe Andreasplein, het Andreashofje en de Oude Kerk. Deze kerk is een van de drie gebouwen die de oorlogsafbraak overleefden. De andere twee zijn de historische vuurtoren en villa Allegonda.

Terugkeer vooroorlogse variatie

Bij de uitvoering kregen tien architecten de opdracht om met een aantal jonge architecten elk een deelzone van het wederopbouwgebied uit te werken. Architect S.J. van Embden, die Van der Kloot Meyburg opvolgde als supervisor, heeft met zijn ideeën vooral het gezicht bepaald van de Boulevard. Binnen de gestelde regels voor bouwhoogte, eenheid van stijl, materiaalgebruik en kapvorm, stimuleerde hij variatie, zoals die ook voor de oorlog zichtbaar was in Katwijk. Die verscheidenheid uitte zich bijvoorbeeld in de keuze voor balkons of veranda's, kleur en soort baksteen en de gevelindeling.

Ook tientallen jaren na de heropbouw van de kuststrook is de wederopbouw-architectuur bewaard gebleven. Alleen het Emmaplein is ingrijpend veranderd. Het verkeersknooppunt met openbare voorzieningen is in de jaren negentig omgevormd tot overdekt winkelcentrum en voetgangersgebied.

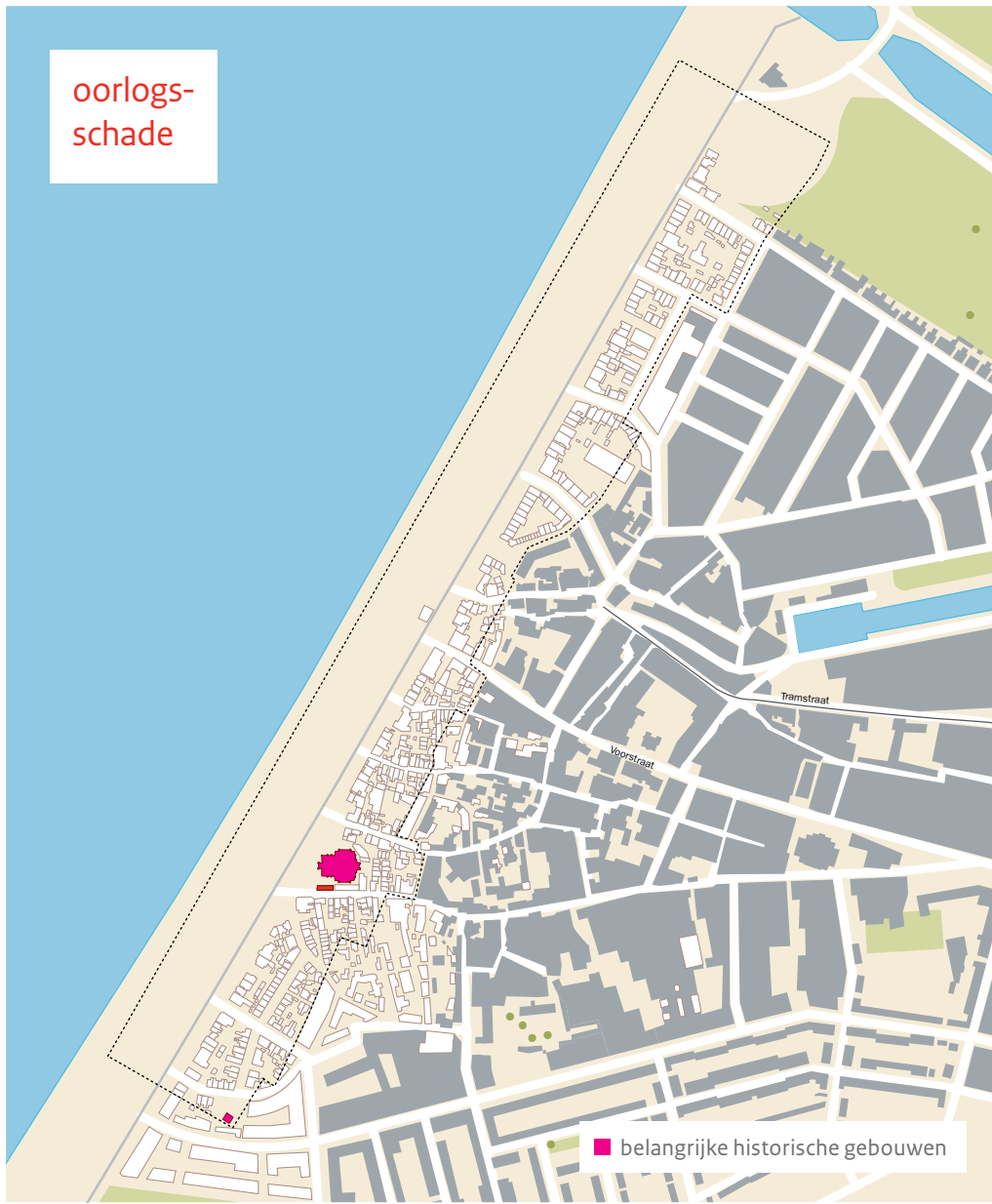
- 1 Het gesloopte Katwijk voor de aanleg van de Atlantikwall. Alleen de kerk staat nog overeind
- 2 De Vuurbaak, één van de oudste Nederlandse vuurtorens en gespaard bij de sloop van de oude Boulevard
- 3 De Katwijkse Boulevard voor de kustversterking
- 4 De boulevard met de hoek Jan Tooropstraat
- 5 De noordelijke kant van de boulevard
- 6 Korfbal op het strand met op de achtergrond de kenmerkende Katwijkse strandhuisjes en de Vuurbaak
- 7 Boulevard-Zuid, 1955
- 8 Woonhuizen tussen de Jan Tooropstraat en de Te Brittenstraat

Colofon

Tekst Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / **Foto's** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, tenzij anders vermeld. Wij hebben zorgvuldig proberen te achterhalen wie de eigenaars van enkele foto's zijn, maar dat is voor een aantal foto's niet gelukt. Staat uw foto in deze publicatie zonder uw naamsvermelding, neemt u dan contact met ons op. / **Ontwerp** en-publique.nl / **Kaarten** Must / **Foto cover** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

oorlogs-
schade

2010

